

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2021/22:SfU9

Riksrevisionens rapport om Försäkringskassans arbete med att förebygga sjukskrivning

Sammanfattning

Riksrevisionen har granskat om Försäkringskassan arbetar på ett effektivt och enhetligt sätt med att förebygga sjukskrivning. Riksrevisionen rekommenderar att regeringen förtydligar Försäkringskassans ansvar och uppdrag att förebygga sjukfrånvaro, arbetsoförmåga och sjukskrivningar. Vidare anser Riksrevisionen att effekterna av de förebyggande insatser som ges med ersättningarna bör utvärderas. I rapporten lämnas även rekommendationer till Försäkringskassan. Regeringen instämmer i Riksrevisionens iakttagelser och anser att de i stort stämmer överens med de regeringen har uppmärksammat. I skrivelsen redovisar regeringen vidtagna åtgärder som är av relevans utifrån Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer. Med skrivelsen anser regeringen att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad.

Enligt utskottet är förebyggande sjukpenning och arbetsplatsinriktad rehabiliteringsstöd viktiga verktyg för att uppnå riksdagens övergripande mål om att frånvaron från arbete på grund av sjukdom ska ligga på en långsiktigt och stabil och låg nivå.

Utskottet föreslår tre tillkännagivanden till regeringen med anledning av ett antal motionsyrkanden:

- regeringen bör förtydliga Försäkringskassans ansvar och uppdrag för att förebygga sjukfrånvaro,
- regeringen bör säkerställa att effekterna av de förebyggande insatserna som ges med ersättningar från Försäkringskassan utvärderas,
- regeringen bör vidta åtgärder för att öka aktörernas kunskap om förebyggande insatser och ersättningar inom sjukförsäkringen.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå övriga motionsyrkanden.

I betänkandet finns totalt åtta reservationer (S, M, SD, C, V, KD, L, MP). I tre reservationer (S, C, MP) föreslås att riksdagen inte ska göra några tillkännagivanden till regeringen och i särskilda yttranden (S, C, MP) redovisar partierna sina respektive skäl härför.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Behandlade förslag

Skrivelse 2021/22:60 Riksrevisionens rapport om Försäkringskassans arbete med att förebygga sjukskrivning.

Ett tiotal yrkanden i följdmotioner.

Tre yrkanden från allmänna motionstiden 2021/22.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Utskottets överväganden	7
Försäkringskassans arbete med att förebygga sjukskrivning	7
Reservationer	17
1. Försäkringskassans ansvar och uppdrag, punkt 1 (S, C, MP)	17
2. Utvärdering av de förebyggade insatserna, punkt 2 (S, C, MP)	17
3. Aktörernas kunskap, punkt 3 (S, C, MP)	18
4. Samverkan, punkt 4 (M, SD, KD)	19
5. Stödet till den försäkrade, punkt 5 (SD, L)	19
6. Ökad användning av ersättningar, punkt 6 (SD, C)	20
7. Övriga åtgärder, punkt 7 (SD, V)	20
8. Övriga åtgärder, punkt 7 (KD)	21
Särskilda yttranden	22
1. Särskilt yttrande (S, MP)	22
2. Särskilt yttrande (C)	23
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	24
Skrivelsen	24
Följdmotionerna	24
Motioner från allmänna motionstiden 2021/22	25

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Försäkringskassans ansvar och uppdrag

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om Försäkringskassans ansvar och uppdrag och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna
2021/22:4322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 2,
2021/22:4323 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 1,
2021/22:4326 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1 och
2021/22:4327 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 1.

Reservation 1 (S, C, MP)

2. Utvärdering av de förebyggade insatserna

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om utvärdering av de förebyggande insatserna och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna
2021/22:4326 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 2 och
2021/22:4327 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 3.

Reservation 2 (S, C, MP)

3. Aktörernas kunskap

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om ökad kunskap hos aktörerna och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna
2021/22:4322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 1 och
2021/22:4323 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation 3 (S, C, MP)

4. Samverkan

Riksdagen avslår motion
2021/22:4327 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 2.

Reservation 4 (M, SD, KD)

5. Stödet till den försäkrade

Riksdagen avslår motion
2021/22:4293 av Bengt Eliasson m.fl. (L).

Reservation 5 (SD, L)

6. Ökad användning av ersättningarna

Riksdagen avslår motion
2021/22:3911 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 2.

Reservation 6 (SD, C)

7. Övriga åtgärder

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2382 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 15,

2021/22:2595 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 11.1,

2021/22:2739 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M),

2021/22:4323 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 3 och

2021/22:4327 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 4.

Reservation 7 (SD, V)

Reservation 8 (KD)

8. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2021/22:60 till handlingarna.

Stockholm den 3 februari 2022

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Maria Malmer Stenergard

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Maria Malmer Stenergard (M), Rikard Larsson (S), Carina Ohlsson (S), Mattias Karlsson i Luleå (M), Ludvig Aspling (SD), Teresa Carvalho (S), Martina Johansson (C), Katarina Brännström (M), Julia Kronlid (SD), Emilia Töyrä (S), Hans Eklind (KD), Bengt Eliasson (L), Rasmus Ling (MP), Arin Karapet (M), Mattias Vepsä (S), Jennie Åfeldt (SD) och Tony Haddou (V).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens skrivelse 2021/22:60 Riksrevisionens rapport om Försäkringskassans arbete med att förebygga sjukskrivning, tolv yrkanden som väckts med anledning av regeringens skrivelse och tre yrkanden från allmänna motionstiden 2021/22.

Riksrevisionen har granskat om Försäkringskassan arbetar på ett effektivt och enhetligt sätt med att förebygga sjukskrivningar. Granskningen har redovisats i rapporten Försäkringskassans arbete med förebyggande sjukskrivning – ett otydligt uppdrag (RiR 2021:19).

Riksrevisionens rapport överlämnades till riksdagen den 19 juni 2021. Riksrevisor Helena Lindberg med medarbetare presenterade granskningsrapporten vid utskottets sammanträde den 28 oktober 2021.

Utskottets överväganden

Försäkringskassans arbete med att förebygga sjukskrivning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om Försäkringskassans ansvar och uppdrag, utvärdering av de förebyggande insatserna och ökad kunskap hos aktörerna och tillkännager detta för regeringen. Därmed bifaller riksdagen ett antal motionsyrkanden.

Riksdagen avslår övriga motionsyrkanden om bl.a. samverkan, stödet till den försäkrade, ytterligare utredning och att införa en preventionsersättning.

Riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Jämför reservation 1 (S, C, MP), 2 (S, C, MP), 3 (S, C, MP), 4 (M, SD, KD), 5 (SD, L), 6 (SD, C), 7 (SD, V) och 8 (KD) samt särskilt yttrande 1 (S, MP) och 2 (C).

Gällande ordning

Förebyggande sjukpenning

En försäkrad har rätt till sjukpenning även när han eller hon genomgår en medicinsk behandling eller medicinsk rehabilitering som syftar till att förebygga sjukdom, förkorta sjukdomstiden, eller helt eller delvis förebygga eller häva nedsättning av arbetsförmågan (27 kap. 6 § socialförsäkringsbalken, förkortad SFB). Som villkor för att sjukpenning ska lämnas gäller att den medicinska behandlingen eller medicinska rehabiliteringen har ordinerats av läkare och ingår i en plan som godkänts av Försäkringskassan. Om sjukpenning lämnas ska arbetsförmågan anses nedsatt i den utsträckning som den försäkrade på grund av behandlingen eller rehabiliteringen är förhindrad att förvärvsarbeta (27 kap. 7 § SFB).

Arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd

I förordningen (2014:67) om bidrag till arbetsgivare för köp av arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd för återgång i arbete finns regler för det arbetsplatsinriktade rehabiliteringsstödet.

När en arbetstagare har eller riskerar att få en nedsatt arbetsförmåga på grund av arbetsrelaterade och icke-arbetsrelaterade sjukdomar och skador kan arbetsgivaren beviljas bidrag för köp av arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd (1 §). Syftet med bidraget att förebygga sjukfall respektive att vid sjukfall öka

arbetstagares möjligheter att återgå i arbete genom att stödja arbetsgivare att vidta tidiga och anpassade åtgärder (2 §). Bidrag lämnas till arbetsgivare för delar av dennes kostnader för tjänster som har utförts av en anordnare som har godkänts av Försäkringskassan. Arbetsgivaren kan högst få 200 000 kronor i bidrag per kalenderår och högst 10 000 kronor i bidrag per arbetstagar och kalenderår (7 §).

Försäkringskassans samordnings- och tillsynsansvar

Försäkringskassan ska se till att ärendena blir utredda i den omfattning som deras beskaffenhet kräver (110 kap. 13 § SFB). Myndigheten får när det behövs för bedömningen av frågan om ersättning eller i övrigt för tillämpningen av regelverket bl.a. göra en förfrågan hos den försäkrades arbetsgivare, läkare eller någon annan som kan antas kunna lämna behövliga uppgifter. För bl.a. myndigheter, arbetsgivare och uppdragsgivare finns en skyldighet att lämna uppgifter på begäran av Försäkringskassan (110 kap. 14 och 31 §§).

Försäkringskassan samordnar och utövar tillsyn över de insatser som behövs för rehabiliteringsverksamheten (30 kap. 8 § SFB). Försäkringskassan ska i samråd med den försäkrade se till att hans eller hennes behov av rehabilitering snarast klarläggs, och att de åtgärder vidtas som behövs för en effektiv rehabilitering av den försäkrade (30 kap. 9 §). Vidare ska Försäkringskassan, om den försäkrade medger det, samverka med försäkrades arbetsgivare och arbetstagarorganisation, hälso- och sjukvården, socialtjänsten, Arbetsförmedlingen, och andra myndigheter som berörs av rehabiliteringen av den försäkrade. Försäkringskassan ska verka för att dessa organisationer och myndigheter, var och en inom sitt verksamhetsområde, vidtar de åtgärder som behövs för en effektiv rehabilitering av den försäkrade (30 kap. 10 §). Försäkringskassan ska se till att rehabiliteringsåtgärder påbörjas så snart det är möjligt av medicinska och andra skäl (30 kap. 11 §).

Andra aktörers roll och ansvar

Arbetsgivaren ska upprätta en plan för återgång i arbete, vidta åtgärder som behövs för en effektiv rehabilitering och lämna upplysningar till Försäkringskassan (30 kap. 6 och 6 a §§ SFB).

Enligt 13 a kap. 1 § 3 hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) ska primärvården tillhandahålla förebyggande insatser utifrån patientens individuella behov och förutsättningar.

Riksrevisionens rapport om Försäkringskassans arbete med att förebygga sjukskrivning

Granskningen

Riksrevisionen har granskat om Försäkringskassan arbetar på ett effektivt och enhetligt sätt med att förebygga sjukskrivning.

Riksrevisionen konstaterar att Försäkringskassans uppdrag att förebygga sjukskrivningar inte är tydligt. Uppdraget har inte uttalats explicit i Försäkringskassans regleringsbrev sedan 2013. Utbetalda belopp för ersättning för förebyggande sjukpenning och arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd har visserligen ökat, men beloppen är mycket små i förhållande till sjukpenning och rehabiliteringspenning. Riksrevisionen anser att regeringens otydliga formulering av uppdraget kan leda till att försäkrades möjligheter att ta del av ersättningar för förebyggande insatser varierar över landet. Vidare anser Riksrevisionen att arbetet med förebyggande ersättningar är lågt prioriterat internt inom Försäkringskassan. Enligt Riksrevisionen är det också svårt att uttala sig om ersättningsarnas betydelse för att förebygga sjukskrivningar, vilket bl.a. beror på att Försäkringskassan inte registrerar uppgifter om insatserna. Det finns endast några få studier om preventiva insatser med belagd effekt för sjukfrånvaro och sjukskrivningar. Riksrevisionens sammanfattande slutsats är, utifrån myndighetens nuvarande tillämpning av uppdraget, att Försäkringskassans möjligheter att påverka sjukpenningstal och ohälsotal med dessa ersättningar därför är begränsade.

När det gäller användningen av ersättningarna anger Riksrevisionen att det finns regionala skillnader som inte alltid kan förklaras av skillnader i den demografiska sammansättningen, sysselsättningen och sjukpenningstalen. Län med stor användning kännetecknas av ett stort antal dagar med förebyggande sjukpenning per mottagare. En stor andel av de försäkrade som får förebyggande sjukpenning och arbetsplatsinriktat stöd har tidigare varit sjukskrivna med sjukpenning. Riksrevisionen bedömer därför att ersättningarna sällan används preventivt, trots att regelverket möjliggör det. Vidare kan försäkrades möjligheter att få tillgång till preventiva insatser variera inom landet, eftersom förebyggande sjukpenning i högre grad används i län med ett större antal sjukskrivningar. Enligt Riksrevisionen finns det också olika uppfattningar hos aktörerna om vilken roll Försäkringskassan har när det gäller det förebyggande arbetet. Dessutom är den förebyggande verksamheten skild från Försäkringskassans övriga verksamhet och den interna styrningen av arbetet med förebyggande sjukpenning är inte särskilt omfattande. Riksrevisionen bedömer därför att försäkrade riskerar att få olika bedömningar beroende på var i landet en ansökan om förebyggande sjukpenning handläggs.

Granskningen visar också att arbetet med samverkan för att förebygga sjukskrivningar inte är lika intensivt i hela landet. Försäkringskassans handläggare och lokalt samverkansansvariga anger vid intervjuer att de förebyggande ersättningarna inte är särskilt kända hos försäkrade, hos primärvården eller arbetsgivare i allmänhet. Vidare anger Försäkringskassans handläggare att primärvården har sämre kännedom om förebyggande sjukpenning i jämförelse med delar av specialistvården. Försäkringskassans handläggare anger dock samstämmigt att det finns vissa behandlingar som oftast inte kan godkännas. Riksrevisionen bedömer att det finns brister i Försäkringskassans information om ersättningsarnas preventiva syfte till relevanta aktörer. Även typen av vårdgivare kan ha betydelse för försäkrades möjligheter att få behandling med

förebyggande sjukpenning, vilket kan leda till bristande enhetlighet i hanteringen av ersättningsarna.

När det gäller det arbetsplatsinriktade rehabiliteringsstödet är det enligt Riksrevisionen främst större arbetsgivare som regelbundet vänder sig till externa anordnare och söker hjälp med insatser. Enligt Riksrevisionen finns det vissa indikationer på att arbetsgivare avstår från att söka stödet eftersom en ansökan kräver en stor arbetsinsats för ett relativt litet belopp.

Rekommendationerna

Riksrevisionen lämnar följande rekommendationer till regeringen:

- förtydliga Försäkringskassans ansvar och uppdrag för att förebygga sjukfrånvaro, arbetsoförmåga och sjukskrivningar
- säkerställa att effekter av förebyggande insatser som ges med ersättningsarna utvärderas.

Riksrevisionen lämnar följande rekommendationer till Försäkringskassan:

- säkerställa att nödvändiga uppgifter om insatser samlas in så att ersättningsarna kan utvärderas
- säkerställa att alla relevanta aktörer får nödvändig information om ersättningsarna och deras preventiva syfte samt utöka informationen om Försäkringskassans roll i det förebyggande arbetet mot sjukskrivning
- utveckla möjligheten till erfarenhetsutbyte mellan handläggare av förebyggande sjukpenning och säkerställa att det finns tillräckligt stöd i handläggningen för att minska risken för skillnader i bedömningar
- utveckla interna kontakter mellan handläggare av sjukförmåner och handläggare av förebyggande ersättningsarna för att lättare identifiera försäkrade som är i behov av förebyggande insatser
- överväga att förenkla förfarandet med att ansöka om rehabiliteringsstödet för att skapa bättre förutsättningar för små arbetsgivare att ta del av ersättningsarna.

Regeringens skrivelse

Regeringen instämmer i stort sett i de iakttagelser som Riksrevisionen har uppmärksammat i fråga om förebyggande sjukpenning och arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd.

Regeringen instämmer helt i Riksrevisionens rekommendationer att Försäkringskassans uppdrag för det förebyggande arbetet behöver vara tydligt och att det är viktigt att de insatser som ges inom ramen för ersättningsarna både kan följas upp och utvärderas och att det faktiskt görs. Regeringen instämmer också i att de förebyggande ersättningsarna bör användas i högre utsträckning och att det finns behov av att överväga om den nuvarande konstruktionen kan utgöra ett hinder för möjligheten att använda förmånen för att förebygga sjukdom. Regeringen delar inte helt slutsatsen att ersättningsarna sällan används

förebyggande trots att regelverket möjliggör det eftersom sjukhistorik i sig inte kan utesluta att ersättningen använts i förebyggande syfte.

Enligt regeringen får Försäkringskassan, i de allra flesta fall, information om att försäkrade som inte tidigare varit sjukskrivna är i behov av förebyggande insatser, genom att den försäkrade, hälso- och sjukvården eller arbetsgivaren identifierar sådana behov och att det finns behov av en ansökan om stöd för åtgärderna. För att försäkrade med behov av insatser genom förebyggande sjukpenning eller det arbetsplatsinriktade rehabiliteringsstödet ska kunna få ta del av sådana insatser, krävs därför hög kännedom om ersättningarna, och vad de ersätter, inom hälso- och sjukvården och hos arbetsgivare.

Regeringen har vidtagit följande åtgärder inom området.

Regeringen har sett ett behov av att se över regelverket för förebyggande sjukpenning. I betänkandet En sjukförsäkring med prevention, rehabilitering och trygghet (SOU 2021:69) föreslås en ny förmån, preventionsersättning, som består av förmånerna preventionspenning och preventionsbidrag. Preventionspenning ska kunna beviljas en försäkrad som lider inkomstförlust till följd av att han eller hon genomgår en förebyggande medicinsk eller arbetslivsinriktad åtgärd för att förebygga sjukdom, att förkorta sjukdomstid eller helt eller delvis förhindra nedsatt arbetsförmåga till följd av sjukdom. Med den nya förmånen ska det bli enklare för försäkrade att delta i förebyggande åtgärder. Vidare föreslås att Försäkringskassan bör ges i uppdrag att sammanställa statistik över vilka insatser som ersätts med preventions- och rehabiliteringsersättning samt att regeringen ska finansiera ytterligare forskning om effekterna av olika rehabiliteringsinsatser. Förslagen bereds i Regeringskansliet.

Den 1 juli 2018 trädde en reform i kraft för att åstadkomma en förstärkt rehabilitering för återgång i arbete (prop. 2017/18:1, bet.2017/18:SfU1, rskr. 2017/18:124). Reformen genomfördes mot bakgrund av att regeringen bedömde att det behövdes strukturer som ger den anställda en starkare ställning i rehabiliteringskedjan och att det på arbetsplatserna bör göras omsorgsfulla prövningar av vilka möjligheter det finns för återgång i arbete hos befintlig arbetsgivare. Inom ramen för reformen ingick ett ökat ekonomiskt stöd till arbetsgivare för insatser för att förebygga sjukfrånvaro och öka sjukskrivna arbetstagares möjligheter att återgå i arbete. Bidraget till arbetsgivare för köp av arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd utvidgades till att även omfatta bidrag för insatser som består av att utreda, planera, initiera, genomföra och följa upp åtgärder för arbetstagarens återgång i arbete.

Försäkringskassans mål för sjukförsäkringen har förtydligats i regleringsbrevet 2021. Försäkringskassans samlade arbete ska enligt nuvarande mål leda till att sjukpenningtalet minskar långsiktigt med fokus på förebyggande insatser, tidigare rehabiliteringsinsatser och bättre samordning.

Vidare har Statskontoret i uppdrag att granska de åtgärder som Försäkringskassan vidtar med anledning av sin egeninitierade genomlysning av förvaltningen av sjukförsäkringen. Inom ramen för uppdraget ska Statskontoret

bl.a. analysera om Försäkringskassans nuvarande kvantitativa och kvalitativa indikatorer och mått är ändamålsenliga för att följa upp att försäkrade får de förebyggande insatser som de har rätt till. Uppdraget ska delredovisas senast den 15 mars 2022 och slutredovisas senast den 15 mars 2023. Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har i uppdrag att följa upp och utvärdera reformen om förstärkt rehabilitering för återgång i arbete. I rapporten Förstärkt rehabilitering för återgång i arbete (2021:9) lämnar ISF en delredovisning av uppdraget.

Regeringen anser därmed att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad.

Motionerna

Försäkringskassan ansvar och uppdrag

I kommittémotion 2021/22:4326 yrkande 1 framhåller Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) att Försäkringskassans mål för sjukförsäkringen om att sjukpenningtalet bör minska långsiktigt ”med fokus på förebyggande insatser” inte är tillräckligt tydligt för att i praktiken ge önskvärt genomslag. Det räcker inte att regeringen instämmer i att Försäkringskassans uppdrag, när det gäller det förebyggande arbetet behöver vara tydligt. Motionärerna yrkar att regeringen ska säkerställa att Försäkringskassans ansvar och uppdrag förtydligas när det gäller att förebygga sjukfrånvaro, arbetsoförmåga och sjukskrivningar.

I kommittémotion 2021/22:4323 anger Julia Kronlid m.fl. (SD) i yrkande 1 att regeringen bör förtydliga Försäkringskassans uppdrag att förebygga sjukskrivning.

I kommittémotion 2021/22:4322 anger Ida Gabrielsson m.fl. (V) i yrkande 2 att regeringen bör säkerställa att Försäkringskassan drivs av långsiktiga mål och syften där stor vikt läggs på det förebyggande arbetet.

Hans Eklind m.fl. (KD) föreslår i motion 2021/22:4327 i yrkande 1 att regeringen bör verka för att förebyggande ersättningar används mer ändamålsenligt. Den förebyggande sjukpenningen används i alltför hög utsträckning i rehabiliterande syfte. Försäkringskassan behöver därför ta ett större ansvar och i högre grad prioritera det förebyggande arbetet.

Utvärdering av de förebyggande insatserna

I kommittémotion 2021/22:4326 yrkande 2 begär Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) en utvärdering av effekterna av förebyggande insatser som kan ges med ersättning från Försäkringskassan. Regeringen bör skyndsamt återkomma med en plan för hur detta ska gå till och exempelvis ge Statskontoret eller Inspektionen för socialförsäkringen i uppdrag att utvärdera effekterna.

Även Hans Eklind m.fl. (KD) anger i motion 2021/22:4327 i yrkande 3 att de förebyggande insatsernas effektivitet bör utvärderas.

Aktörernas kunskap

I kommittémotion 2021/22:4323 begär Julia Kronlid m.fl. (SD) i yrkande 2 att regeringen ska ställa krav på att Försäkringskassan förbättrar informationen till relevanta aktörer, kommuner och regioner. Försäkringskassan måste informera aktörerna om ersättningsarnas regelverk och funktion.

I kommittémotion 2021/22:4322 föreslår Ida Gabriellsson m.fl. (V) i yrkande 1 att regeringen ska ta initiativ till att öka kunskapen hos aktörerna om sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen. Kännedomen om vilka insatser, förebyggande ersättningar och stöd som finns inom sjukförsäkringen måste öka.

Samverkan

I motion 2021/22:4327 begär Hans Eklind m.fl. (KD) i yrkande 2 att regeringen ska säkerställa att Försäkringskassan samverkar aktivt med arbetsgivare och primärvård. Små och medelstora företag använder arbetsplatsinriktat stöd i mindre utsträckning än större företag. Vidare är primärvårdens kunskap om den förebyggande sjukpenningen låg. Detta är ett problem eftersom det framför allt drabbar personer med psykisk ohälsa, som oftast får sin behandling inom primärvården.

Stödet till den försäkrade

Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkar i kommittémotion 2021/22:4293 att regeringen ska vidta åtgärder för att förbättra Försäkringskassans arbetssätt. I arbetet med att förebygga sjukskrivning bör Försäkringskassan aktivt stötta och lotsa den försäkrade. Stödet bör vara individuellt anpassat och personligt.

Ökad användning av ersättningarna

I kommittémotion 2021/22:3911 anger Martina Johansson m.fl. (C) i yrkande 2 att användningen av förebyggande sjukpenning måste öka för att minska sjukskrivningarna. Förmånen används i alltför liten utsträckning. Tidiga insatser är en viktig del av arbetet för att minska sjukfrånvaron. Att bevilja försäkrade förebyggande sjukpenning kan vara ett sätt att ta itu med problem innan de leder till en långvarig sjukskrivning.

Övriga åtgärder

I kommittémotion 2021/22:4323 föreslår Julia Kronlid m.fl. (SD) i yrkande 3 att förmånen preventionersättning införs. Förebyggande åtgärder är synnerligen viktiga och kan t.ex. förhindra psykisk ohälsa och utmattningssyndrom. Arbetet med att förebygga sjukskrivningar ges alltför litet utrymme. Regeringen bör därför skyndsamt återkomma med ett förslag om att införa preventionersättning i enlighet med det som föreslås i betänkandet SOU 2021:69. Ett likalydande förslag finns i kommittémotion 2021/22:2382 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 15.

Även i kommittémotion 2021/22:2595 föreslår Ida Gabrielsson m.fl. (V) i yrkande 11 i denna del att det införs en preventionersättning enligt förslagen i betänkandet SOU 2021:69.

Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (M) framför i motion 2021/22:2739 att regeringen bör göra en översyn av den förebyggande sjukpenningen så att regelverket blir enklare. Reglerna behöver anpassas eftersom läkare inte ställer någon diagnos för försäkrade med psykisk ohälsa eller diffusa symtom.

I motion 2021/22:4327 begär Hans Eklind m.fl. (KD) i yrkande 4 att regeringen tillsätter en utredning om en mer flexibel och ändamålsenlig ersättning för att förbättra arbetet med att förebygga sjukskrivning. Motionärerna tar upp förslagen i betänkandet SOU 2021:69 om att det ska införas en ny ersättning, preventionersättning, som ersätter den förebyggande sjukpenningen. De anser dock inte att förslagen är tillräckligt underbyggda och det finns flera kvarstående frågor som inte besvaras i utredningen. Vidare saknas ett helhetsperspektiv när det kommer till det förebyggande arbetet. Frågan om en ny förebyggande sjukpenning bör därför enligt motionärerna utredas vidare.

Utskottets ställningstagande

Försäkringskassans ansvar och uppdrag samt utvärdering av de förebyggande insatserna

Riksrevisionens granskning visar att Försäkringskassans uppdrag att förebygga sjukskrivningar inte är tillräckligt tydligt uttryckt i myndighetens regleringsbrev och att uppdraget har varierat över tid. Granskningen visar även att det finns regionala skillnader i användningen av de förebyggande insatserna. Enligt Riksrevisionen kan det leda till att de försäkrades möjligheter att ta del av ersättningar för förebyggande insatser varierar över landet. Vidare framkommer att Försäkringskassan sällan använder ersättningarna preventivt trots att regelverket möjliggör detta och insatser finns tillgängliga. Arbetet med förebyggande ersättningar är också lågt prioriterat internt inom Försäkringskassan. Detta har medfört att det är svårt att mäta och utvärdera ersättningarnas betydelse för att förebygga sjukskrivningar.

Utskottet kan konstatera att regeringen i skrivelsen anger att den instämmer i Riksrevisionens bedömningar, och regeringen redovisar också de åtgärder som har vidtagits. Utskottet anser dock att detta inte är tillräckligt och att regeringen måste säkerställa att åtgärder vidtas som rättar till de brister i regeringens styrning av Försäkringskassans arbete som framkommer i Riksrevisionens granskning.

Utskottet föreslår därför att riksdagen riktar ett tillkännagivande till regeringen att den ska förtydliga Försäkringskassans ansvar och uppdrag att förebygga sjukfrånvaro. Utskottet tillstyrker därmed delvis motionerna 2021/22:4326 (M) yrkande 1, och 2021/22:4323 (SD) yrkande 1, 2021/22:4322 (V) yrkande 2 och 2021/22:4327 (KD) yrkande 1.

Vidare anser utskottet, liksom Riksrevisionen, att det finns brister i Försäkringskassans uppföljande arbete och att arbetet med att utvärdera effekterna av de förebyggande insatserna måste intensifieras. För att kunna arbeta effektivt måste Försäkringskassan få veta vilka förebyggande insatser som har effekt.

Utskottet föreslår därför att riksdagen även ska tillkännage för regeringen att den ska säkerställa att effekterna av de förebyggande insatserna som ges med ersättningar från Försäkringskassan utvärderas. Motionerna 2021/22:4326 (M) yrkande 2 och 2021/22:4327 (KD) yrkande 3 tillstyrks därmed delvis.

Aktörernas kunskap

Utskottet ser allvarigt på de brister som Riksrevisionen har identifierat när det gäller aktörernas kunskap om det förebyggande arbetet. För att försäkrade ska kunna få ta del av förebyggande sjukpenning och arbetsplatsinriktad rehabiliteringsstöd krävs att aktörerna i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen har hög kännedom om de förebyggande insatserna och vad dessa ersätter. Att informera om förebyggande insatser som kan ges med ersättningarna inom sjukförsäkringen måste därför anses vara en viktig uppgift för Försäkringskassan. Utskottet instämmer i uppfattningen som framförs i motionerna 2021/22:4322 (V) yrkande 1 och 2021/22:4323 (SD) yrkande 2 om att aktörernas kunskap inom området måste öka.

Utskottet föreslår därför att riksdagen ska rikta ett tillkännagivande till regeringen om att den ska vidta åtgärder för att öka aktörernas kunskap om förebyggande insatser och ersättningar inom sjukförsäkringen. Mot den bakgrunden tillstyrks motionsyrkandena delvis.

Samverkan och stödet till den försäkrade

I en motion anges att Försäkringskassans stöd till den försäkrade bör ändras och göras mer individuellt och personligt. Utskottet håller med om att det är viktigt att den försäkrade har regelbunden kontakt med sin handläggare; det skapar trygghet och förutsägbarhet. I en annan motion framhålls att arbetsgivarens och primärvårdens bristande kännedom om ersättningarna bör åtgärdas genom ökad samverkan. Utskottet, som ser positivt på samverkan för att öka kunskapen om möjligheten till förebyggande insatser, anser dock inte att det finns skäl för riksdagen att rikta ett tillkännagivande till regeringen om stödet till den försäkrade eller ökad samverkan. Motionerna 2021/22:4293 (L) och 2021/22:4327 (KD) yrkande 2 avstyrks därför.

Ökad användning av ersättningarna och övriga åtgärder

I betänkandet En sjukförsäkring med prevention, rehabilitering och trygghet (SOU 2021:69) föreslås att det ska införas en ny förmån, preventionsersättning, som ska göra det enklare för försäkrade att delta i förebyggande

åtgärder och för handläggande myndigheter att administrera samt säkerställa en tillräcklig uppföljning och kontroll. Förslagen bereds i Regeringskansliet.

Utskottet anser inte att det finns anledning att föregripa beredningen av utredningens förslag. Utskottet är därför inte berett att ta några initiativ med anledning av förslagen om att införa preventionersättning. Motionerna 2021/22:4323 (SD) yrkande 3, 2021/22:2382 (SD) yrkande 15 och 2021/22:2595 (V) yrkande 11 i denna del avstyrks därför.

Mot bakgrund av det arbete som pågår är utskottet inte heller berett att tillstryka motionsyrkanden om att öka användningen av förebyggande sjukpenning, att tillsätta en utredning för att åstadkomma enklare regler eller om en mer flexibel och ändamålsenlig ersättning. Motionerna 2021/22:2739 (M), 2021/22:3911 (C) yrkande 2 och 2021/22:4327 (KD) yrkande 4 avstyrks därmed.

Skrivelsen

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Reservationer

1. Försäkringskassans ansvar och uppdrag, punkt 1 (S, C, MP)

av Rikard Larsson (S), Carina Ohlsson (S), Teresa Carvalho (S), Martina Johansson (C), Emilia Töyrä (S), Rasmus Ling (MP) och Mattias Vepsä (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4322 av Ida Gabriellsson m.fl. (V) yrkande 2,

2021/22:4323 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 1,

2021/22:4326 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1 och

2021/22:4327 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Av Riksrevisionens rapport framgår att det finns brister i Försäkringskassans arbete med att förebygga sjukskrivningar. Granskningen visar att Försäkringskassans arbete kan vara mer effektivt och enhetligt samt att regeringen, men även Försäkringskassan, behöver vidta ett antal åtgärder för att komma till rätta med bristerna. Exempelvis varierar användningen av förebyggande sjukpenning i landet på ett omotiverat sätt, ersättningen används inte alltid preventivt och kunskapen skiljer sig åt mellan olika verksamheter inom hälso- och sjukvården. Vi anser emellertid, bl.a. mot bakgrund av att Riksrevisionen nyligen lämnat en rad rekommendationer till Försäkringskassan och regeringen, att det nu saknas skäl för riksdagen att rikta ett tillkännagivande till regeringen i enlighet med utskottets förslag. Motionerna bör således avstyrkas.

De närmare skälen för detta ställningstagande anger vi i våra respektive särskilda yttranden.

2. Utvärdering av de förebyggade insatserna, punkt 2 (S, C, MP)

av Rikard Larsson (S), Carina Ohlsson (S), Teresa Carvalho (S), Martina Johansson (C), Emilia Töyrä (S), Rasmus Ling (MP) och Mattias Vepsä (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4326 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 2 och
2021/22:4327 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 3.

Ställningstagande

Av Riksrevisionens rapport framgår att det finns brister i Försäkringskassans arbete med att förebygga sjukskrivningar. Granskningen visar att regeringen, men även Försäkringskassan, behöver vidta ett antal åtgärder för att komma till rätta med bristerna. Av granskningen framgår att arbetet med förebyggande ersättningar är lågt prioriterat internt inom Försäkringskassan varför det är svårt att uttala sig om ersättningarnas betydelse för att förebygga sjukskrivningar. Bland annat registrerar Försäkringskassan inte uppgifter om insatserna och det finns endast några få studier om preventiva insatser med belagd effekt för sjukfrånvaro och sjukskrivningar. Vi anser emellertid, bl.a. mot bakgrund av att Riksrevisionen nyligen lämnat en rad rekommendationer till Försäkringskassan och regeringen, att det nu saknas skäl för riksdagen att rikta ett tillkännagivande till regeringen i enlighet med utskottets förslag. Motionerna bör således avstyrkas.

De närmare skälen för detta ställningstagande anger vi i våra respektive särskilda yttranden.

3. Aktörernas kunskap, punkt 3 (S, C, MP)

av Rikard Larsson (S), Carina Ohlsson (S), Teresa Carvalho (S), Martina Johansson (C), Emilia Töyrä (S), Rasmus Ling (MP) och Mattias Vepsä (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 1 och

2021/22:4323 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Av Riksrevisionens rapport framgår att det finns brister i Försäkringskassans arbete med att förebygga sjukskrivningar. Granskningen visar att regeringen, men även Försäkringskassan, behöver vidta ett antal åtgärder för att komma till rätta med bristerna. Av granskningen framgår att arbetet med förebyggande ersättningar är lågt prioriterat internt inom Försäkringskassan. Vidare framgår att kunskapen skiljer sig åt mellan olika verksamheter inom hälso- och sjukvården samt att utrymmet har varit relativt litet för det förebyggande arbetet inom Försäkringskassans samverkansuppdrag och att information om ersättningarnas preventiva syfte inte har nått aktuella aktörer. Vi anser

emellertid, bl.a. mot bakgrund av att Riksrevisionen nyligen lämnat en rad rekommendationer till Försäkringskassan och regeringen, att det nu saknas skäl för riksdagen att rikta ett tillkännagivande till regeringen i enlighet med utskottets förslag. Motionerna bör således avstyrkas.

De närmare skälen för detta ställningstagande anger vi i våra respektive särskilda yttranden.

4. Samverkan, punkt 4 (M, SD, KD)

av Maria Malmer Stenergard (M), Mattias Karlsson i Luleå (M), Ludvig Aspling (SD), Katarina Brännström (M), Julia Kronlid (SD), Hans Eklind (KD), Arin Karapet (M) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4327 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Små och medelstora företag använder det arbetsplatsinriktade rehabiliteringsstödet i mindre utsträckning än större företag. Vidare är primärvårdens kunskap om den förebyggande sjukpenningen låg, vilket är ett problem eftersom det framför allt drabbar försäkrade med psykisk ohälsa som ofta får sin behandling inom primärvården. Möjligheten att ansöka om förebyggande sjukpenning ska inte bero på vilken problematik som finns och vilken vårdgivare den försäkrade kommer i kontakt med. Regeringen bör därför säkerställa att Försäkringskassan samverkar aktivt med arbetsgivare och primärvård.

5. Stödet till den försäkrade, punkt 5 (SD, L)

av Ludvig Aspling (SD), Julia Kronlid (SD), Bengt Eliasson (L) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4293 av Bengt Eliasson m.fl. (L).

Ställningstagande

Försäkringskassans arbete med att förebygga sjukskrivning behöver förbättras. Regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa att Försäkringskassan arbetar mer aktivt för att stötta och lotsa den försäkrade. Stödet bör vara individuellt anpassat och personligt.

6. Ökad användning av ersättningarna, punkt 6 (SD, C)

av Ludvig Aspling (SD), Martina Johansson (C), Julia Kronlid (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3911 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Tidiga insatser är en viktig del av arbetet för att minska sjukfrånvaron. Att bevilja försäkrade förebyggande sjukpenning kan vara ett sätt att ta itu med problem innan de leder till en långvarig sjukskrivning. Förmånen används dock i alltför liten utsträckning. Regeringen måste därför vidta åtgärder för att användningen av förebyggande sjukpenning ska öka.

7. Övriga åtgärder, punkt 7 (SD, V)

av Ludvig Aspling (SD), Julia Kronlid (SD), Jennie Åfeldt (SD) och Tony Haddou (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:2382 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 15,
2021/22:2595 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 11.1 och
2021/22:4323 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 3 och
avslår motionerna
2021/22:2739 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M)
och

2021/22:4327 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 4.

Ställningstagande

Förebyggande åtgärder är synnerligen viktiga och kan t.ex. förhindra psykisk ohälsa och utmattningssyndrom. Arbetet med att förebygga sjukskrivningar har dock fått alltför litet utrymme. Regeringen bör därför skyndsamt återkomma med förslag till riksdagen om att införa preventionersättningen i enlighet med förslagen i betänkandet En sjukförsäkring med prevention, rehabilitering och trygghet (SOU 2021:69).

8. Övriga åtgärder, punkt 7 (KD)

av Hans Eklind (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4327 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 4 och
avslår motionerna

2021/22:2382 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 15,

2021/22:2595 av Ida Gabriellsson m.fl. (V) yrkande 11.1,

2021/22:2739 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M)
och

2021/22:4323 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Regeringen bör tillsätta en utredning om en mer flexibel och ändamålsenlig ersättning för att förbättra arbetet med att förebygga sjukskrivning. I betänkandet En sjukförsäkring med prevention, rehabilitering och trygghet (SOU 2021:69) föreslås att det ska införas en ny förmån, preventionersättning, som ska ersätta den förebyggande sjukpenningen. Förslagen är dock inte tillräckligt underbyggda, och det finns flera kvarstående frågor som inte besvaras i utredningen. Vidare saknas ett helhetsperspektiv när det kommer till det förebyggande arbetet. Frågan om en ny förebyggande sjukpenning bör därför utredas vidare.

Särskilda yttranden

1. Särskilt yttrande (S, MP)

Rikard Larsson (S), Carina Ohlsson (S), Teresa Carvalho (S), Emilia Töyrä (S), Rasmus Ling (MP) och Mattias Vepsä (S) anför:

Regeringen har vidtagit ett antal åtgärder för att stärka Försäkringskassans arbete med att förebygga sjukskrivning. När det gäller uppdrag och ansvar har regeringen förtydligat Försäkringskassans mål för sjukförsäringen i myndighetens regleringsbrev 2021. Försäkringskassans samlade arbete ska enligt nuvarande mål leda till att sjukpenningtalet minskar långsiktigt med fokus på förebyggande insatser, tidigare rehabiliteringsinsatser och bättre samordning. För att få en mer ändamålsenlig användning har en särskild utredare haft i uppdrag att se över regelverket för bl.a. förebyggande sjukpenning. I betänkandet En sjukförsäkring med prevention, rehabilitering och trygghet (SOU 2021:69) föreslås en ny förmån, preventionersättning, som består av förmånerna preventionspenning och preventionsbidrag. Preventionspenningen ska kunna beviljas en försäkrad som gör inkomstförlust till följd av att han eller hon genomgår en förebyggande medicinsk eller arbetslivsinriktad åtgärd för att förebygga sjukdom, att förkorta sjukdomstid eller helt eller delvis förhindra nedsatt arbetsförmåga till följd av sjukdom. Med den nya förmånen ska det bli enklare för den försäkrade att delta i förebyggande åtgärder. Förslagen bereds i Regeringskansliet. Frågan om att skapa en mer ändamålsenlig användning av förebyggande ersättningar är högt prioriterad av regeringen. Vi utgår från att regeringen noga följer Försäkringskassans arbete och är beredd att se över myndighetens uppdrag om ett sådant behov skulle uppstå.

Det är naturligtvis viktigt att de insatser som ges inom ramen för ersättningarna både kan följas upp och utvärderas och att det faktiskt görs. När det gäller frågan om en utvärdering av insatsernas effekt föreslås i utredningsbetänkandet SOU 2021:69 bl.a. att Försäkringskassan ska ges i uppdrag att sammanställa statistik över vilka insatser som ersätts med preventions- och rehabiliteringsersättning samt att regeringen ska finansiera ytterligare forskning kring effekterna av olika rehabiliteringsinsatser. Förslagen bereds i Regeringskansliet. Därutöver har Statskontoret i uppdrag att analysera om Försäkringskassans nuvarande kvantitativa och kvalitativa indikatorer och mått är ändamålsenliga för att följa upp att försäkrade får de förebyggande insatser som de har rätt till. Uppdraget delredovisas senast den 15 mars 2022 och slutredovisas senast den 15 mars 2023. Beredningen av förslagen bör avvaktas.

Vad gäller frågan om ökad kunskap hos aktörerna ska Försäkringskassan enligt regleringsbrevet 2021 lägga särskilt fokus på förebyggande insatser och bättre samordning samt återrapportera måluppfyllelsen och genomförda insatser, såväl de egna som de som vidtas i samverkan med andra aktörer, för att uppnå målet. Vi förutsätter att Försäkringskassan tar till vara de iakttagelser

och den rekommendation som Riksrevisionen lämnar till myndigheten om att säkerställa nödvändig och utökad information till alla relevanta aktörer.

Sammantaget anser vi att regeringens vidtagna åtgärder inom området får anses tillräckliga. Vi förutsätter att regeringen bereder utredningsförslagen skyndsamt. Mot bakgrund av det pågående arbetet saknas det skäl för riksdagen att rikta tillkännagivanden till regeringen varför motionerna bör avstyrkas.

2. Särskilt yttrande (C)

Martina Johansson (C) anför:

Arbetet med att förebygga ohälsa och sjukskrivning är ett viktigt uppdrag och behöver vara högt prioriterat av regeringen och ansvariga myndigheter. Av Riksrevisionens granskning framgår att användningen av förebyggande sjukpenning skiljer sig åt i landet och att ersättningen inte alltid används preventivt. Riksrevisionen konstaterar också att kunskapen skiljer sig åt mellan olika verksamheter inom hälso- och sjukvården. Vidare har utrymmet varit relativt litet för det förebyggande arbetet inom Försäkringskassans samverkansuppdrag och informationen om ersättningsarnas preventiva syfte har inte har nått aktuella aktörer.

Rekommendationerna i Riksrevisionens rapport visar att regeringen behöver förtydliga sitt uppdrag till Försäkringskassan och säkerställa att effekterna av insatserna utvärderas. Riksrevisionen lämnar även rekommendationer till Försäkringskassan om att myndigheten måste göra det möjligt att utvärdera ersättningarna, att relevanta aktörer måste få nödvändig information, att erfarenhetsutbyte måste möjliggöras internt och att ansökan om rehabiliteringsstöd måste förenklas. Jag anser att dessa rekommendationer är rimliga och att de inte behöver preciseras eller förtydligas.

För Centerpartiet är det viktigt att minska ohälsan och för detta krävs ett stort fokus på samordning, förebyggande arbete, tidiga insatser och att rehabilitering snabbt kommer igång. Arbetet behöver ske med alla inblandade aktörer och kunskapen behöver stärkas hos olika aktörer. Det är även en självklarhet att, för att kunna förbättra det pågående arbetet, åtgärderna utvärderas löpande.

Det är även viktigt att klargöra att det är regeringen som på olika sätt och med olika medel styr myndigheterna och att myndigheterna i sin tur har ansvar för hur de svarar upp mot regeringens styrning. De föreslagna tillkännagivandena anger i alltför hög grad och på alltför detaljerad nivå vad regeringen och ansvarig myndighet ska vidta för åtgärder.

Med hänsyn till det anförda anser jag att det saknas skäl för riksdagen att rikta dessa tillkännagivanden till regeringen och föreslår att motionerna ska avstyrkas.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2021/22:60 Riksrevisionens rapport om Försäkringskassans arbete med att förebygga sjukskrivning.

Följdmotionerna

2021/22:4293 av Bengt Eliasson m.fl. (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att förbättra Försäkringskassans arbetssätt och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4322 av Ida Gabrielsson m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att öka kunskapen bland alla aktörer i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen om de förebyggande ersättningar och insatser som finns inom sjukförsäkringen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att Försäkringskassan drivs av långsiktiga mål och syften där det förebyggande arbetet ges en tydlig roll och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4323 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska förtydliga Försäkringskassans uppdrag att förebygga sjukskrivning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på information till relevanta aktörer, kommuner och regioner och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa förmånen preventionersättning som föreslås i SOU 2021:69 och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4326 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen behöver förtydliga Försäkringskassans ansvar och uppdrag när det gäller att förebygga sjukfrånvaro, arbetsoförmåga och sjukskrivningar och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska återkomma om utvärdering av effekter av Försäkringskassans förebyggande insatser och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4327 av Hans Eklind m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att de förebyggande ersättningarna ska användas ändamålsenligt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa att Försäkringskassan aktivt samverkar med arbetsgivare och primärvården, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvärdering av de förebyggande insatsernas effektivitet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en mer flexibel och ändamålsenlig ersättning i syfte att få till ett bättre förebyggande arbete och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2021/22

2021/22:2382 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa förmånen preventionersättning och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2595 av Ida Gabrielsson m.fl. (V):

- 11.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag baserade på betänkandet En sjukförsäkring med prevention, rehabilitering och trygghet (SOU 2021:69) och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser preventionersättning

2021/22:2739 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn av förebyggande sjukpenning bör göras så att vi kan få ett enklare regelverk, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:3911 av Martina Johansson m.fl. (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att användningen av förebyggande sjukpenning bör utökas för att minska sjukskrivningarna och tillkännager detta för regeringen.